Deddf Llywodraeth Leol 2021 - Hunanasesiad Cyngor Gwynedd (Drafft) 2021/22

Cefndir

Dyma adroddiad sy’n adlewyrchu hunanasesiad cyntaf Cyngor Gwynedd fel y disgwylir o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Ar ei lefel symlaf, wnelo hunanasesu â'r ffordd y mae'r Cyngor yn bodloni'r gofynion perfformiad, hynny yw, pa mor dda mae’n gwneud? Sut mae gwybod hynny? A, beth all wneud er mwyn gwell a sut?

Mae’r Ddeddf yn ei wneud yn ofynnol i bob Cyngor yng Nghymru adolygu'n barhaus i ba raddau y mae'n bodloni'r ‘gofynion perfformiad’, hynny yw i ba raddau:-

- y mae’n arfer ei swyddogaethau yn effeithiol;
- y mae’n defnyddio ei adnoddau yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol;
- y mae ei lywodraethiant yn effeithiol er mwyn cyflawni'r uchod.

Bwriad y broses hunanasesu yw annog gonestrwydd, gwrthrychedd a thryloywder ynghylch perfformiad a llywodraethu'r Cyngor, gan gynnwys ei gydberthnasau allweddol rhwng arweinwyr gwleidyddol a swyddogion a'r ffordd y maent yn cael eu rheoli. Byddai dull gweithredu effeithiol yn cael ei berchenogi a'i arwain ar lefel strategol, ond byddai hefyd yn cynnwys aelodau a swyddogion ar bob lefel o'r sefydliad ac amrywiaeth o bobl ar draws cymunedau a phartneriaid.

Er bod y ddyletswydd hon yn newydd dylid nodi fod y Cyngor eisoes yn paratoi nifer o ddogfennau sy’n cynnwys y math o wybodaeth sy’n ddisgwyliedig i ni ei gynnwys o fewn yr hunan asesiad. Mae hyn yn cynnwys dogfennau megis adroddiadau blynyddol Perfformiad, Cydraddoldeb, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, Datganiad Cyfrifon Blynyddol a’r Datganiad Llywodraethu.

Yn y gorffennol mae ein trefniadau adrodd ar berfformiad wedi bod yn canolbwyntio ar gynnydd prosiectau o dan ein blaenoriaethau gwella, sef:

- Creu economi hyfyw a ffyniannus
- Rhoi cyfle i bob disgybl gael y cyfle i gyflawni ei botensial
- Lleihau anghydraddoldeb o fewn y sir
- Sicrhau mynediad at gartref addas
- Helpu pobl i fyw eu bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg
- Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant
- Rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud
- Ymateb i’r argyfwng newid hinsawdd

Ceir copi o Adroddiad Perfformiad Blynyddol y Cyngor ar gyfer 2021/22 yma. Bydd yr hunan asesiad yn golygu ein bod hefyd yn edrych ar ein perfformiad yn erbyn meysydd llywodraethu corfforaethol.

Mae’r ddogfen hon yn grynodeb lefel uchel o hunan asesiad strategol o berfformiad y Cyngor yn ystod 2021/22 gyda’r canlyniadau yn seiliedig ar dystiolaeth o’r dogfennau a restrir uchod.

ATODIAD 1

Cynhelir cyfarfodydd herio perfformiad ar lefel Adrannol bob yn ail fis sy'n edrych ar gynnydd prosiectau blaenoriaeth, perfformiad gwasanaethau a'r ymateb i'r prif risgiau o fewn y Gofrestr Risg Corfforaethol. Mae'r wybodaeth wedyn yn bwydo i mewn i adroddiadau perfformiad rheolaidd a gyflwynir gan bob Aelod Cabinet yn ystod y flwyddyn ynghyd ac Adroddiad Perfformiad Blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

I'r dyfodol bydd yr adroddiadau hyn hefyd yn rhoi sylw i'r cynnydd yn erbyn y materion fydd angen sylw a gaiff eu hadnabod o fewn yr hunan asesiad. Rhain yw'r dogfennau sy'n rhoi gwybodaeth o sut mae'r wedi perfformio yn erbyn ein blaenoriaethau yn 2021/22 gan gynnwys cynnydd yn erbyn ein hamcanion llesiant. Y flwyddyn hon yw'r tro cyntaf i ni gynnal yr hunan asesiad a'r tro hwn bydd yn cael ei gyhoeddi fel dogfen sy'n sefyll ar ei ben ei hun. Y bwriad yw integreiddio'r gwaith gyda threfniadau herio perfformiad y Cyngor gan gynnwys yr hunanasesiad o fewn yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol fel bod yr holl wybodaeth o fewn yr un ddogfen yn y dyfodol.

Mae'r ddogfen yn cynnwys asesiad o'n trefniadau llywodraethu gan ddefnyddio'r saith maes corfforaethol sy'n gyffredin i drefniadau llywodraethu corfforaethol cyrff cyhoeddus, fel yr awgrymir o fewn canllawiau statudol Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, fel fframwaith ar gyfer yr hunan asesiad, sef:

1. Cynllunio corfforaethol
2. Cynllunio ariannol
3. Cynllunio'r gweithlu (pobl)
4. Caffael
5. Asedau
6. Rheoli risg
7. Rheoli Perfformiad

Penderfynwyd hefyd i gynnwys pennawd penodol am y gwaith ymgysylltu sy'n digwydd â thrigolion, staff, budd-ddeiliaid ac Undebau Llafur.

Rydym eisoes wedi nodi fod llawer o'r dystiolaeth ar gyfer yr hunan asesiad yn deillio o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac mae'r tabl isod yn amlinellu'r cyswllt sydd rhwng y meysydd o risgiau llywodraethu sydd wedi eu hadnabod o fewn y ddogfen hynny a'r themâu ar gyfer yr hunan asesiad.

Themâu hunan asesiad	Meysydd o risg Llywodraethu
Cynllunio Corfforaethol	Cyfeiriad a gweledigaeth Cynaliadwyedd Cyfreithlondeb Bod yn agored Arweinyddiaeth Diwylliant Ymddygiad Penderfyniadau

	Rhanddeiliaid Cynllunio gweithrediadau Adolygu deilliannau
Cynllunio Ariannol	Cyllid Cynllunio gweithrediadau
Cynllunio’r Gweithlu (pobl)	Cynllunio’r gweithlu
Caffael	
Asedau	Asedau eiddo Asedau technoleg gwybodaeth Gwybodaeth
Rheoli Risg	Rheoli risg Rheolaeth fewnol Adolygu deilliannau Iechyd, Diogelwch a Llesiant?
Rheoli Perfformiad	Perfformiad Atebolrwydd Adolygu deilliannau
Ymgysylltu	Ymgysylltu

1. Cynllunio Corfforaethol

Mae Cyngor Gwynedd yn gosod ei weledigaeth a'i flaenoriaethau yn glir, a hynny drwy ei Gynllun Corfforaethol -Cynllun y Cyngor 2018-2023. Cyhoeddwyd y Cynllun pum mlynedd yn ôl yn 2018, a phob blwyddyn wedi hynny cyhoeddir Cynllun blynyddol sy'n cynnwys adolygiad o'r holl brosiectau blaenoriaeth. Mae hyn yn digwydd drwy drafodaethau rhwng yr Aelodau Cabinet, yr Adrannau a'r Tîm Rheoli. Mae ymgysylltu pellach â gweddill yr Aelodau hefyd yn rhan o drefniadau adolygu ac ym mis Tachwedd 2021 cynhaliwyd dau sesiwn rhithiol er mwyn rhoi'r cyfle iddynt roi sylwadau ar y blaenoriaethau a sicrhau perchnogaeth wleidyddol o'r Cynllun. Mae trefn mewn lle i adolygu'r prosiectau blaenoriaeth yn gyson er mwyn sicrhau eu bod yn cyflawni, ac i adnabod unrhyw rwystr sy'n gall achosi llithriad. Cyflwynir adroddiadau perfformiad gan aelodau unigol i'r Cabinet ddwy waith y flwyddyn yn ogystal â diweddariad cryno iawn o gynnydd holl brosiectau Cynllun y Cyngor dair gwaith y flwyddyn (mis Gorffennaf/Medi, mis Rhagfyr a mis Mawrth) . Cyhoeddir yr Adroddiad Perfformiad blynyddol ar gyfer 2021/22 ym mis Gorffennaf a gwelir fod y mwyafrif o brosiectau wedi eu cyflawni. Dyma adroddiad cytbwys sydd hefyd yn tynnu sylw at unrhyw fethiant pan nad oedd yn bosib cyflawni o fewn yr amserlen, fel gwelir efo prosiect darpariaeth addysg ôl 16 yn Arfon.

Mae lle i wella a chryfhau rôl yr Aelodau Craffu yn y gwaith Cynllunio Corfforaethol gan sicrhau fod cyswllt rhwng y rhaglen Craffu a gwireddu blaenoriaethau Cynllun y Cyngor a hefyd dal y Cabinet i gyfrif ynghylch perfformiad. Ar ddechrau 2022/23 cyflwynwyd trefn herio perfformiad newydd sy'n cryfhau yn ymarferol rôl yr aelodau craffu yn y cyfarfodydd herio perfformiad, ac felly eu cyswllt â'r Cynllun Corfforaethol (gwelir adran 'Rheoli Perfformiad' yn yr hunan asesiad am ragor o fanylion).

Nodir hefyd fod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi ei chael hi'n anodd i ddenu aelodau lleyg addas i fod ar y pwyllgor fel sy'n ofynnol o fewn y Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021 sy'n golygu nad oes gennym y nifer ddisgwyliedig o aelodau lleyg ar hyn o bryd.

Mae ein cynlluniau corfforaethol yn cyd-fynd hefo gofynion/canllawiau statudol neu ddeddfwriaeth berthnasol ond mae lle i gryfhau'r cyswllt hwn. Tra bod dogfen megis Cynllun y Cyngor 2022/23, yn gyffredinol yn cyfarch gofynion statudol penodol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac yn cyfeirio at yr amcanion a'r pum ffordd o weithio, ychydig o dystiolaeth sydd ei fod wedi treiddio fel elfen sylfaenol o osod cyfeiriad ac wedi ei brif ffrydio. Mae gwaith pellach ei angen er mwyn sicrhau fod y Ddeddf Llesiant a gofynion statudol eraill yn integreiddio'n llawn o fewn ein fframweithiau cynllunio corfforaethol, yn hytrach na gwneud hynny mewn ffordd sy'n ymatebol a thameidiog ei natur. Mae rôl Swyddogion Statudol angen bod yn fwy creiddiol wrth osod trywydd, ac ar hyn o bryd maent yn tueddu cael eu cynnwys yn rhy hwyr mewn materion.

Mae gwaith eisoes ar waith er mwyn edrych ar sut i greu strwythur a threfniadau gwell ar gyfer Cynllun y Cyngor 2023-28. Bwriedir hefyd edrych ar sut mae gofynion statudol y Ddeddf yn cyd-fynd hefo egwyddorion Ffordd Gwynedd, sef y diwylliant o weithio mae'r Cyngor wedi ei fabwysiadu er mwyn sicrhau ei fod yn ystyriaeth greiddiol wrth gynllunio ond hefyd ein bod yn medru tystiolaethu sut yr ydym yn cyfrannu at yr egwyddorion.

Nid oes trefn ffurfiol yn bodoli ar gyfer hunanasesu gan ddefnyddio gwybodaeth gyfredol (er enghraifft, adroddiadau Archwiliadau, adborth gan gwsmeriaid, cyflawniadau) i lywio Cynlluniau Adran. Erbyn hyn mae'r mwyafrif o Wasanaethau wedi sefydlu pwrpasau sy'n berthnasol i drigolion y sir ac hefo mesurau meintiol sy'n dangos cyfraniad i'r pwrpas. Nodir fodd bynnag fod y trefniadau yn amrywio o ar draws y Cyngor gyda rhai Adrannau hefo trefniadau mwy aeddfed nag eraill. (*Mae fframwaith rheoli perfformiad y Cyngor yn datblygu'n dda er bod gweithredu'n amrywiol ar hyn o bryd, ac mae'n anodd llywio'r broses adrodd - Adolygiad o Reoli Perfformiad – Cyngor Gwynedd: Archwilio Cymru – Ionawr 2022.)*

Yn gyffredinol, mae gan y Cyngor drefn llywodraethu addas yn ei le. Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn ddogfen gyhoeddus sydd yn gosod allan y trefniadau llywodraethu ac mae canllaw yn cael ei ddarparu er mwyn yn atgyfnerthu hyn. Mae'r Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu yn cadw trosolwg o faterion llywodraethu o fewn y Cyngor. Mae'r Grŵp yn cynnwys y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro, y Swyddog Adran 151, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol, y Rheolwr Risg & Yswiriant a'r Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor.

Yn ogystal, mae'r Cyngor yn cyhoeddi Datganiad Llywodraethu blynyddol sy'n amlinellu ein trefniadau llywodraethu a'u heffeithiolrwydd gan ddilyn egwyddorion Fframwaith CIPFA/Solace Delivering Good Governance in Local Government. Ceir copi o Ddatganiad Llywodraethu 2021/22 yma.

Beth sy'n dda?

- Gweledigaeth a blaenoriaethau clir wedi ei nodi o fewn Cynllun y Cyngor.
- Trefn mewn lle er mwyn adolygu blaenoriaethau Cynllun y Cyngor yn gyson a rheolaidd.
- Perchnogaeth wleidyddol o Gynllun y Cyngor, gyda'r Aelodau Cabinet ac Aelodau eraill yn rhan o'r broses o'i ddatblygu ac adolygu.

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• cryfhau rôl yr Aelodau Craffu yn y gwaith cynllunio corfforaethol fel bod mwy o gyswllt hefo'r rhaglen craffu a sicrhau eu bod yn dal Aelodau Cabinet i gyfrif.	Tîm Arweinyddiaeth/Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith

• Byddwn yn edrych i gryfhau ein trefniadau mewnol er mwyn sicrhau fod gofynion/canllawiau statudol neu ddeddfwriaeth yn elfen greiddiol ac wedi eu hintegreiddio'n well hefo ein gwaith cynllunio corfforaethol.	Tîm Arweinyddiaeth/Swyddogion Statudol
• Adolygu ein trefniadau hunan asesu ar sail profiadau'r flwyddyn gyntaf gan hefyd edrych ar arfer da o fewn Cynghorau eraill.	Grŵp Trefniadau Llywodraethu/Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor

2. Cynllunio Ariannol

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, a'i ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol.

Er gwaethaf argyfwng Covid-19 a'r gofynion parhaus i gyflawni arbedion heriol, mae sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2021/22 yn cadarnhau y bu rheolaeth ariannol effeithiol. Yn 2021/22 roedd y Cyngor yn tanwario, ac fe gymeradwyodd aelodau'r Cabinet danwariant net gwasanaethau o £791,000 am y flwyddyn. Fodd bynnag, mae pwysau sylweddol yn parhau yn yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol, gan olygu eu bod wedi gorwario yn ystod y flwyddyn. Mae'r sefyllfa yma bellach o dan adolygiad parhaus.

Mae gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer cynllunio a rheoli'n ariannol i sicrhau parhad gwasanaeth, gan gynnwys cyfrifwyr ac archwilwyr mewnol, dan arweiniad y prif swyddog cyllid. Mae gan archwilwyr mewnol ffocws ar drefniadau effeithiol a rheolaethau mewn systemau ariannol, tra mae'r cyfrifwyr yn gweithio'n agos gyda'r adrannau ac yn annog perchnogaeth rheolwyr o'u systemau, perfformiad, a phriodoldeb ariannol.

Pob blwyddyn mae'r Cyngor yn paratoi ei Strategaeth Ariannol sy'n sicrhau Cyllideb gytbwys (balanced) er mwyn sicrhau parhad gwasanaeth. Mae'r Cyngor hefyd yn cyhoeddi Datganiad o'r Cyfrifon ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol sy'n dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario. Mae'r gwaith o adolygu gwariant yn erbyn cyllidebau, a monitro fod arbedion wedi'u cyflawni gan holl adrannau'r Cyngor, yn sicrhau fod y gwasanaethau yn gweithredu'n effeithlon. Yn Medi 2021, cyhoeddodd Archwilio Cymru adroddiad oedd yn cadarnhau fod rheolaeth ariannol y Cyngor yn dda. Mae'r adroddiad i'w weld yma.

Fodd bynnag, un argymhelliad oedd bod angen edrych fwy i'r dyfodol er mwyn rhagweld sefyllfa ariannol y sefydliad am y blynyddoedd nesaf. Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig Cyngor Gwynedd wedi bod dan adolygiad barhaus ers cychwyn blwyddyn ariannol, wrth i'r bwlch ariannol sydd yn wynebu'r Cyngor (fel pob awdurdod lleol arall) gynyddu'n gyflym wrth i effaith lefelau chwyddiant digynsail effeithio ar allu'r Cyngor i ariannu ei wasanaethau. Bydd rhaglenni arbed yn un o brif flaenoriaethau'r Cyngor wrth ymateb i'r sefyllfa ariannol yma, a byddwn yn adrodd i aelodau, staff a'r cyhoedd yn rheolaidd am y sefyllfa. O ganlyniad i hynny, bydd Strategaeth Ariannol Tymor Canolig addasedig yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet pan fydd setliad ariannol 2023/24, a ddangosol ar gyfer 2024/25, yn dod yn fwy cadarn yn Rhagfyr 2022. Bydd hyn yn helpu'r Cyngor edrych ar sut i blethu ei drefniadau Cynllunio Ariannol hefo gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Bydd hyn yn helpu'r Cyngor edrych ar sut i blethu ei drefniadau Cynllunio Ariannol hefo gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae'r Cyngor hefyd angen rhoi ystyriaeth bellach i sut y gall gynnwys trigolion mewn penderfyniadau ariannol arwyddocaol. Yn y gorffennol mae'r Cyngor wedi ymgynghori ar ei gynlluniau i gyflawni arbedion yn achlysurol, er enghraifft, drwy ymarferiad Her Gwynedd yn 2016 ac ymgynghoriad Strategaeth Ariannol yn 2019. Mae hefyd yn cynnal gweithdai gydag

Aelodau ar lefel y dreth Cyngor ac yn ymgysylltu ar Drethi Annomestig yn flynyddol. Mae'r Cyngor yn cydnabod fod angen bod yn fwy agored ynghylch penderfyniadau ariannol gan ymgysylltu yn fwy aml, er mwyn sicrhau fod pobl Gwynedd yn cael mewnbwn ar benderfyniadau.

Beth sy'n dda?

- Y Cyngor wedi tanwario yn ystod 2021/22.
- Mae gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer cynllunio a rheoli'n ariannol ac mae archwilwyr allanol yn cadarnhau fod rheolaeth ariannol y Cyngor yn dda.

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• **Edrych i'r dyfodol er mwyn rhagweld sefyllfa ariannol hirdymor y Cyngor drwy baratoi Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.**	Pennaeth Cyllid
• Ystyried y ffyrdd mwyaf o ymgysylltu a chynnwys trigolion mewn penderfyniadau ariannol arwyddocaol a gweithredu	Pennaeth Cyllid/Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu

3. Cynllunio'r Gweithlu (Pobl)

Mae adborth aelodau staff yn dangos fod y Cyngor, ar y cyfan, yn 'le da i weithio', ac o'i gymharu ag arolwg a gynhaliwyd yn 2019, roedd canlyniadau 2021 yn dangos fod cynnydd yn 'sgôr' y datganiad yma. Mae gwaith pellach i wneud, fodd bynnag, yn y meysydd gwerthfawrogiad staff a chyflogau teg. (Gwelir y bennod Ymgysylltu am fwy o wybodaeth am yr Arolwg Llais Staff).

Er mwyn sicrhau fod y Cyngor mewn sefyllfa i ddarparu gwasanaethau sydd yn rhoi pobl Gwynedd yn y canol bob amser, rhaid sicrhau fod y staff iawn yn y lle iawn gyda'r sgiliau iawn. Er bod Covid-19 wedi amlygu gweithlu effeithiol ac ymroddedig, mae'r cyfnod hefyd wedi amlygu heriau denu a chadw staff ar draws y Cyngor gyda gweithio o adref a threfniadau gweithio hybrid wedi golygu fod gweithio i sefydliadau y tu hwnt i'r ardal wedi dod yn fwy deniadol i swyddogion.

Erbyn hyn, mae cynllunio gweithlu addas i'r dyfodol yn un o'r prif flaenoriaethau o fewn Cynllun y Cyngor ac yn derbyn sylw yn gorfforaethol yn hytrach na dim ond ym maes Oedolion a Phlant, lle'r oedd problemau yn bodoli yn y gorffennol. Yn ystod 2021/22 penodwyd 13 Prentis a 7 Hyfforddai Proffesiynol (drwy Gynllun Arbenigwyr Yfory a Rheolwyr Yfory) newydd i feysydd adnabuwyd fel blaenoriaeth ar draws y Cyngor. Mae enghreifftiau hefyd o lwyddiant y Cynllun, gydag unigolion sydd wedi cychwyn ar y Cynllun Prentisiaethau yn derbyn dyrchafiadau a swyddi parhaol o fewn y Cyngor.

Mae'r Cynllun Pobl yn blaenoriaethu gwella trefniadau ar gyfer meithrin talent o fewn y Cyngor, a sicrhau fod ein trefniadau dysgu a datblygu yn canolbwyntio ar y pethau angenrheidiol, er enghraifft, drwy'r Cynllun Datblygu Potensial. Fel rhan o'r prosiect blaenoriaeth 'Merched mewn Arweinyddiaeth' sefydlwyd Cynllun Datblygu penodol i ferched, gan eu bod wedi eu hadnabod fel un garfan sy'n gyndyn o ymgeisio am swyddi uwch. Gwelir hyn yn y ganran isel o ferched sydd yn cyflawni swyddogaeth reolaethol o fewn y Cyngor, sy'n anghymesur â rhaniad o fewn y gweithlu cyfan, hynny yw, 70% merched a 30% dynion.

Tra bod y prosiect cynllunio gweithlu yn dod a sawl adran at ei gilydd i gydweithio er mwyn mynd ati i daclo problemau denu a chadw staff, mae'r Cyngor yn tueddu i fod yn ymatebol ei natur yn hytrach na chynllunio yn hirdymor. Un gwendid gan Reolwyr (ar y cyfan) yw'r methiant i edrych ymlaen 5-10 mlynedd gan ystyried oedran staff presennol a'r arbenigeddau sydd eu hangen i'r dyfodol, sydd â'r potensial i gael effaith sylweddol ar barhad gwasanaeth. Mae'r Cyngor hefyd yn bwriadu diweddaru ac adolygu ei Strategaeth Cynllun Pobl yn ystod y flwyddyn.

Beth sy'n dda?

- Ar y cyfan, mae staff yn teimlo fod y Cyngor yn le da i weithio, a hyn wedi cynyddu rhwng 2019 a 2021.
- Llwyddiant Cynllun Prentisiaethau, Cynllun Arbenigwyr a Rheolwyr Yfory, Cynllun Datblygu Potensial fel rhan o'r Cynllun Datblygu Talent Fewnol.

- 'Cynllunio'r Gweithlu' wedi ei adnabod yn brosiect blaenoriaeth drawsadrannol o fewn Cynllun y Cyngor 2022/23.

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• Gweithredu prosiect er mwyn mynd i'r afael a'r problemau recriwtio staff presennol y mae'r Cyngor yn ei brofi.	Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol
• Rhoi arweiniad a chyngor i wasanaethau er mwyn sefydlu arferion cynllunio gweithlu tymor hir, fel bod modd ceisio osgoi problemau recriwtio a chadw staff i'r dyfodol.	Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol

4. Caffael

Caffael yw'r broses sy'n galluogi'r Cyngor i reoli cael ei holl nwyddau, Gwasanaethau a gwaith. Bwriad y Rheolau Caffael yw sicrhau fod y Cyngor yn cael gwerth am arian a'r lefel angenrheidiol o ansawdd a pherfformiad a bod yr holl weithgaredd caffael yn cael ei gynnal mewn modd agored, cywir ac atebol.

Mae’r Cyngor eisoes wedi mabwysiadu Polisi Caffael Cynaliadwy sy’n cyd-fynd ag egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Drwy fabwysiadu’r Polisi, y bwriad yw ystyried yr effaith gymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol bosibl y gall ein penderfyniadau caffael ei gael a pha gamau y gellir eu cymryd i wneud y defnydd gorau posibl o wariant y cyngor, er lles y sir.

Mae gweithgareddau caffael y Cyngor yn arddangos bod 60% o’r gwariant hyn yn aros o fewn Gwynedd, a drwy’r prosiect ‘Cadw’r Budd yn Lleol’ mae’r Cyngor yn ymdrechu i ganfod ffyrdd newydd o gefnogi busnesau lleol i gystadlu ac ennill y cytundebau. Un agwedd o’r gwaith yw symud i ddull asesu tendrau ar sail gwerth cymdeithasol, yn hytrach na phris ac ansawdd yn unig. Mae gwaith treialu’r dull wedi ei gynnal yn ystod 2021/22 a bydd dadansoddiad pellach yn cael ei wneud yn ystod 2022/23 i edrych os oes angen cyflwyno newidiadau i’r drefn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy’n bosibl yn aros yng Ngwynedd.

Cyhoeddodd y Cyngor ei Gynllun Argyfwng Newid Hinsawdd a Natur ym mis Mawrth 2021 sy’n cynnwys rhan ar y gwaith o gyfrifo’r allyriadau carbon sy’n deillio o weithgareddau caffael. Wrth barhau i weithredu’r Polisi Caffael Cynaliadwy, dros y blynyddoedd nesaf bydd y Cyngor hefyd yn edrych i ddarparu cefnogaeth i’r farchnad, yn enwedig i ddarparwyr lleol, i fedru mesur effaith eu gweithrediadau ar eu ôl-troed carbon ac yn parhau i asesu ei brosesau mewnol o osod meini prawf i fesur tendrau er mwyn sicrhau ei fod yn mesur effaith amgylcheddol contractau.

Mae’r Tîm Caffael yn darparu cyngor a chymorth i wasanaethau, ac yn sicrhau fod y sefydliad yn cadw at ei Reoliadau Caffael. Nod y tîm yw cryfhau a datblygu'r arbenigedd caffael o fewn y Cyngor, mabwysiadu'r arfer orau yn y maes a chefnogi’r farchnad leol. Mae hefyd trefniadau Rheolaeth Categori (Amgylchedd, Corfforaethol a Phobl) yn ei le er mwyn edrych ar gaffael yn strategol a rhoi mwy o bwyslais ar gynnal dadansoddiad trylwyr o'r farchnad, gan annog fwy o gydweithio. Ychydig o dystiolaeth sydd gennym ynghylch pa mor effeithiol ac effeithlon yw ein trefniadau mewnol ar gyfer caffael ac mae hyn yn rhywbeth y byddwn yn rhoi sylw iddo yn y dyfodol.

Beth sy’n dda?

- Mae gweithgareddau caffael y Cyngor yn arddangos bod 60% o’r gwariant hyn yn aros o fewn Gwynedd.
- Prosiectau pellach ar waith fel rhan o’r Cynllun Argyfwng Newid Hinsawdd a Natur, er mwyn cyfrifo a lleihau’r allyriadau carbon sy’n deillio o weithgareddau caffael.

ATODIAD 1

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• Datblygu set o fesurau er mwyn sefydlu pa mor effeithiol ac effeithlon yw ein trefniadau rheolaeth categori ar gyfer caffael.	Gwasanaeth Caffael

5. Asedau

Er mwyn cyflawni'r amcanion a blaenoriaethau gwella sydd yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor mae gwasanaethau yn gorfod defnyddio nifer o amrywiol asedau. Er mwyn gosod ei weledigaeth asedau mae'r Cyngor wedi cyhoeddi ei Gynllun Asedau Corfforaethol 2019/20-2029, ac mae ar gael i drigolion ei ddarllen ar wefan y Cyngor yma.

Er mwyn creu'r Cynllun cynhaliwyd trafodaethau gydag adrannau er mwyn nodi beth fydd eu hanghenion asedau tebygol dros y 10 mlynedd nesaf. Roedd nifer o'r cynlluniau yn ymwneud a gwaith ataliol ac yn edrych i'r hirdymor yn unol â gofynion y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Cafodd pob Aelod o'r Cyngor gyfle i chwarae rhan yn y broses o flaenoriaethu'r cynlluniau hynny drwy adnabod y flaenoriaeth yr oedd ef neu hi yn ystyried y dylid ei roi i gynllun unigol. Mae cysylltiad agos rhwng y Cynllun Asedau a'r Cynllun Corfforaethol a Chynllun Cyfalaf y Cyngor.

Gellir rhannu asedau'r Cyngor o dan ddau bennawd sef Asedau Tir ac Eiddo, ac Asedau Technoleg Gwybodaeth. Un risg posib sydd wedi ei adnabod yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor yw nad yw'r Asedau Eiddo yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial. Fodd bynnag, ar hyn o bryd mae'r sgôr risg yma yn isel gan fod nifer o adeiladau nad oedd mo'u hangen mwyach wedi cael eu gwaredu yn unol â chanlyniadau gwaith creu'r Cynllun Asedau 2019/20-2029. O ran cerbydau'r Cyngor mae yna hefyd gynllun ar waith i geisio gwneud gwell defnydd o fflyd sydd eisoes wedi arwain at rhai arbedion ariannol ac yn debygol o gyflawni mwy i'r dyfodol.

Mae'r risg nad ydi'r Cyngor yn defnyddio ei Asedau Technoleg Gwybodaeth i'w llawn botensial ychydig yn uwch. Mae defnyddio technoleg mewn ffordd effeithiol yn arf hanfodol i sicrhau fod gwasanaethau yn cael eu darparu mewn ffordd sy'n cwrdd ag anghenion trigolion, gan wneud hynny mewn ffordd cost effeithiol. Mae'r Strategaeth Technoleg Gwybodaeth yn rhoi pwyslais penodol ar ddod a gwasanaethu digidol yn agosach at bobl Gwynedd drwy gyflwyno arlwy o wasanaethau newydd fel apGwynedd, "Fy nghyfrif" a chynnydd yn y dewis o gyflwyno ceisiadau am wasanaeth ar-lein, yn ogystal ag wyneb yn wyneb neu dros y ffôn. Fodd bynnag, mae risg nad yw hyn yn digwydd ar yn ddigon cyflym ac mae risgiau pellach yn ein hwynebu o ran diogelwch a seibrgadernid.

Mae'r Cyngor ar hyn o bryd yn adolygu'r Cynllun Asedau er mwyn rhoi cyfle i ail ystyried ac ail flaenoriaethu yn dilyn cyfnod Covid-19, er mwyn sicrhau ei fod yn adlewyrchu newidiadau ehangach fel Thechnoleg Gwybodaeth a Data. Bydd hefyd angen cymryd i ystyried yr her o addasu ein hadeiladau ar gyfer y ffordd newydd o weithio gan gynnwys trefniadau gweithio hybrid i'r dyfodol.

Nid yw'r Cyngor yn ymgysylltu'n ehangach wrth greu'r Cynllun Asedau, fodd bynnag, mae gwaith ymgysylltu penodol yn cael ei gynnal wrth ddatblygu rhai o'r cynlluniau unigol. Un enghraifft ddiweddar yw'r ymgysylltiad ar ddatblygu cynlluniau Canolfan Dolfeurig, sef canolfan dydd yn Nolgellau ar gyfer pobl gydag anableddau dysgu. Mae hyn yn digwydd ar lefel adrannol yn hytrach na chorfforaethol.

Beth sy'n dda?

- Cynllun Asedau tymor hir yn ei le sy'n cynnwys blaenoriaethau hyd at 2029/30.

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• Adolygu Cynllun Asedau'r Cyngor er mwyn sicrhau fod y blaenoriaethau yn parhau i fod yn gyfredol yn sgil profiadau a datblygiadau'r blynyddoedd diwethaf.	Prif Weithredwr

6. Rheoli Risg

Mae yna drefniadau cryf ar gyfer monitro ein cydymffurfiaeth â rhai mathau penodol o risgiau gweithredol. Lansiwyd Cofrestr Risg Corfforaethol ar ei newydd wedd ym mis Mawrth 2021 ac mae'r system wedi profi i fod yn gyfleuster hwylus i ddefnyddwyr ym mhob Adran. Bellach mae'n llawer haws i wneud cysylltiad rhwng y risgiau wrth i Adrannau ystyried eu blaenoriaethau a nodi beth sydd angen ei wneud fel ymateb, ac mae hefyd yn cynorthwyo Aelodau i herio perfformiad a sicrhau fod y camau disgwyliedig wedi cael eu cymryd i leihau'r risg.

Y Pennaeth Cyllid sydd i baratoi a hybu datganiad polisi a strategaeth rheoli risg yr awdurdod. Mae'r strategaeth i reoli risgiau wedi'i berchnogi ar lefel gorfforaethol drwy'r Grŵp Llywodraethu y cyfeirir tuag ato uchod a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio sy'n gyfrifol am herio'r sgoriau risg llywodraethu. Bydd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn sicrhau bod trefn yn bodoli ar gyfer mesur effeithlonrwydd y broses rheoli risg, ac y bydd pob darganfyddiad a ddaw o'r drefn fonitro yn cael ei fwydo'n ôl i'r cylch rheoli risg

Wrth ddelio ag argyfwng Covid-19, nid oedd y Cyngor wedi cynllunio ar gyfer cyfnod clo cenedlaethol. Fodd bynnag, roedd gwaith eisoes wedi ei wneud er mwyn categoreiddio Gwasanaethau o 1 i 4 ar sail gwaith 'hanfodol'. Bu i hyn alluogi'r sefydliad flaenoriaethu gan sicrhau parhad gwasanaethau 'hanfodol' yn ôl ym mis Mawrth 2020. Mae'n bwysig cydnabod hefyd fod y gwersi sydd wedi eu dysgu wrth ddelio ag argyfwng Covid-19 wedi bod yn werthfawr mewn argyfyngau dilynol, e.e. y rhyfel yn Wcráin, gyda thîm penodol wedi ei sefydlu yn gyflym er mwyn cefnogi'r ffoaduriaid yng Ngwynedd.

Er bod y drefn a strategaethau rheoli risg i'r dyfodol yn gwella a chryfhau ar y cyfan, mae angen i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fod yn bodloni eu hunain fod trefniadau yn eu lle i ddelio hefo risgiau mewn modd priodol.

Beth sy'n dda?

- Cofrestr Risg Corfforaethol wedi ei lansio ar ei newydd wedd ym mis Mawrth 2021 ac mae'r system wedi profi i fod yn gyfleuster hwylus i ddefnyddiwr ym mhob adran.
- Gwersi â ddysgwyd o ddelio â argyfwng Covid-19 wedi bod yn werthfawr wrth ddelio â argyfyngau eraill, er enghraifft, rhyfel yn Wcráin.

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• Adolygu ein trefniadau er mwyn sicrhau fod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn gallu bodloni eu hunain fod trefniadau yn eu lle i ddelio hefo risgiau mewn modd priodol.	• Pennaeth Cyllid/Grŵp Trefniadau Llywodraethu

7. Rheoli Perfformiad

Ar ddechrau 2022/23 cyflwynwyd trefn newydd ar gyfer herio perfformiad y Cyngor. Yn unol â'r drefn newydd mae holl Adrannau'r Cyngor yn cynnal cyfarfod herio perfformiad mewnol pob yn ail fis, ac yn adrodd i'r Cabinet dwywaith y flwyddyn. Mae'r cyfarfodydd mewnol yn dod â'r Pennaeth Adran, Aelod Cabinet, Prif Weithredwyr neu Gyfarwyddwyr Corfforaethol a Rheolwyr Gwasanaeth at ei gilydd yn rheolaidd, ac mae cyfle i herio cynnydd prosiectau blaenoriaethau gwella a mesurau perfformiad gwasanaethau'r Adran (hynny yw, y gwaith dydd i ddydd).

Mae gan yr Aelodau rôl graidd o fewn y gyfundrefn perfformiad newydd. Yn ogystal ag Aelod Cabinet fydd yn mynychu pob cyfarfod perfformiad eu hadran, mae Aelod Cabinet cysgodol ac Aelodau o'r Pwyllgorau Craffu hefyd yn mynychu dau gyfarfod y flwyddyn, ac Arweinydd y Cyngor un waith er mwyn sicrhau trefn herio briodol ac adnabod os yw perfformiad angen ei wella. Fel nodwyd eisoes ym mhennod 1, mae hefyd trefn hefyd mewn lle i adolygu perfformiad prosiectau blaenoriaeth, gyda'r holl Aelodau Cabinet yn derbyn diweddariad cryno iawn tair gwaith y flwyddyn sy'n rhoi trosolwg o gynnydd holl brosiectau Cynllun y Cyngor.

Mae pryder ynghylch y gallu i ymateb i bryderon yn amserol, ac tra bod y materion sy'n codi yn derbyn sylw yn ganolog, efallai nad yw hyn mor wir ar lefel Adrannol. Mae'n wir hefyd fod rhai Adrannau wedi addasu i'r drefn ac wedi 'prynu mewn' ac addasu i'r newid yn gynt nag eraill. Mae'r Penaethiaid, yr Aelodau Cabinet a Aelodau Craffu wedi derbyn canllaw yn egluro'r drefn perfformiad newydd ac bydd angen rhoi amser i'r holl Adrannau ac Aelodau addasu dros y misoedd nesaf.

Mae pob Aelod Cabinet yn adrodd i'r Cabinet dwywaith y flwyddyn yn gyhoeddus. Fodd bynnag, ar hyn o bryd, nid yw'r adroddiadau herio perfformiad a data misol ar gael i drigolion Gwynedd. Mae adroddiad diweddar Archwilio Cymru (Ionawr 2021) ar ein trefniadau rheoli perfformiad yn nodi bod '....fframwaith rheoli perfformiad y Cyngor yn datblygu'n dda er bod gweithredu'n amrywiol ar hyn o bryd, ac mae'n anodd llywio'r broses adrodd'.

Mae'r adroddiad hefyd yn tynnu sylw at adroddiadau perfformiad niferus a hirfaith, sydd ddim yn cynnwys gwybodaeth bwysig ac felly yn ei gwneud yn anodd cael darlun cyfannol diduedd o berfformiad y Cyngor. Erbyn hyn mae camau wedi eu rhoi yn eu lle er mwyn ymateb i'r argymhellion yn yr adroddiad gan gynnwys cyflwyno templed a chanllaw i'w gylchredeg i bob Pennaeth Adran. Y gobaith yw bydd hyn yn symleiddio'r dogfennau herio perfformiad, ac yn ei gwneud yn bosib i drigolion bori drwy'r data mewn amser. Mae ein mesurau yn edrych ar ein perfformiad yn erbyn pwrpasau sydd wedi eu datblygu i adlewyrchu'r hyn sy'n bwysig i drigolion Gwynedd. O ganlyniad, ychydig o gymhariaeth a wneir hefo awdurdodau lleol eraill wrth edrych ar berfformiad Cyngor Gwynedd, oni bai fod yna werth gwirioneddol o wneud hynny.

Yn y gorffennol roedd Mesurau Atebolrwydd Cyhoeddus (PAMs) yn cael eu cyhoeddi yn flynyddol er mwyn galluogi awdurdodau i feincnodi yn erbyn cyfres o fesurau allweddol ar

draws nifer o wahanol feysydd. Nid yw'r wybodaeth hyn wedi ei gasglu yn llawn (oherwydd y pandemig) er 2018/19 felly nid oes modd cymharu gyda awdurdodau eraill ar gyfer mesurau mewn nifer o feysydd.

Tra bod y Cyngor yn ymgysylltu â thrigolion ar ei benderfyniadau a'i flaenoriaethau (gwelir y bennod Ymgysylltu isod), ar hyn o bryd nid ydym yn ymgysylltu yn benodol ar berfformiad. Mae gwaith pellach ei angen ar y cyd â Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu y Cyngor er mwyn edrych ar sut y gallwn ymgynghori â rhan-ddeiliaid ar ein perfformiad, ond bydd angen bod yn wyliadwrus rhag 'blinder ymgynghori' ('consultation fatigue') gan ein bod eisoes yn gofyn barn ein trigolion am nifer o bynciau a chynlluniau amrywiol.

Mae'r Drefn Gwynion Gorfforaethol yn parhau i weithio'n dda. Mae'r Swyddog Gwella Gwasanaeth yn sicrhau ein bod yn dysgu gwersi o gwynion, ac yn osgoi ailadrodd camgymeriadau. Mae'r Gwasanaeth Cwynion a Gwella Gwasanaethau wedi gallu parhau i weithredu i ddelio â phryderon y cyhoedd ac i gefnogi gwasanaethau trwy gydol cyfnod y pandemig.

Beth sy'n dda?

- Trefn newydd herio perfformiad yn ei le ar gyfer 2022/23, sydd ymhen amser yn gobeithio sicrhau trefn fwy tryloyw a dealladwy.
- Rôl Aelodau o fewn y cyfundrefn Perfformiad wedi ei amlygu ac mae canllawiau cyfredol wedi eu cylchredeg â Aelodau Cabinet ac Aelodau Craffu.

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• Gweithredu ar y camau sydd eisoes wedi eu rhoi yn eu lle mewn ymateb i archwiliad o drefniadau herio perfformiad a wnaed gan Archwilio Cymru yn ystod 2021/22 a pharhau i edrych ar lwyddiant y trefniadau hynny gan adolygu os oes angen.	Tîm Arweinyddiaeth/ Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor
• Datblygu a gwella ein trefniadau adrodd i'r cyhoedd ar berfformiad ein gwasanaethau.	Pob Adran/Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor

8. Ymgysylltu

<u>Pobl Gwynedd</u>

Mae ystod o weithdrefnau ymgysylltu corfforaethol wedi eu cynnal i sicrhau fod y Cyngor yn derbyn barn y cyhoedd ar ei flaenoriaethau ac ar benderfyniadau arwyddocaol. Yn ystod 2021/22 fe dderbyniwyd tua 8,000 o ymatebion i ymgynghoriadau cyhoeddus y Cyngor ar bynciau amrywiol.

Un o brif ymgynghoriadau corfforaethol 2021/22 – 2022/23 oedd Ardal Ni 2035, sef yr ymgysylltiad ynghlwm â'r gwaith Fframwaith Adfywio a gwaith ymgysylltu adrannol fel y Strategaeth Dai. Bwriad yr ymarferiad oedd cyd-weithio gyda thrigolion, grwpiau a sefydliadau er mwyn helpu cymunedau i adnabod y blaenoriaethau hynny fydd angen sylw dros y 10-15 mlynedd nesaf a chreu a gwireddu cynlluniau adfywio cymunedol. Ar gyfer y gwaith yma rhannwyd Gwynedd yn 13 ardal adfywio lai er mwyn cynnal sgyrsiau ar lefel lleol iawn. Cynhaliwyd yr ymarferiad mewn dau ran:

1. Medi – Rhagfyr 2021: Cynnal cyfweliadau dros y ffôn neu gyfarfodydd yn rhithiol drwy Microsoft Teams gyda 157 o grwpiau a mentrau cymunedol, Cynghorwyr a Chynghorau Cymuned, Tref a Dinas. Bwriad hyn oedd casglu data ansoddol a negeseuon cychwynnol sydd o bwys i gymunedau Gwynedd.
2. Chwefror - Mehefin 2022: Ymgysylltu ehangach gyda thrigolion Gwynedd, drwy arbrofi dashfwrdd ar "Dweud eich Dweud Gwynedd " yn defnyddio'r feddalwedd Engagement HQ. Trefnwyd hefyd i sicrhau fod yr ymarferiadau ymgysylltu yn cyrraedd grwpiau a charfannau megis pobl ifanc, pobl LGBT+, pobl hŷn ac oedolion gydag anableddau dysgu.

Ymatebodd dros 3,000 o bobl i'r ymarferiad a dros y misoedd nesaf bydd y Cyngor yn cyd-weithio efo cymunedau er mwyn creu 13 Cynllun Ardal unigol. Mae'r gwaith hefyd wedi bwydo mewn i Asesiad Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn, ac yn sail bwysig i'r Cynllun Llesiant newydd fydd yn cael ei gyhoeddi yn 2023.

Mae gan y Cyngor hefyd Banel Trigolion er mwyn sicrhau cynrychiolaeth o drawstoriad o drigolion Gwynedd, a bod eu llais yn ganolog wrth i'r Cyngor gynllunio, darparu ac adolygu gwasanaethau lleol i'r dyfodol.

Y Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu sy'n arwain ar ymarferiadau ymgysylltu corfforaethol ac maent hefyd yn cefnogi gwasanaethau unigol i ymgysylltu yn y dull mwyaf addas.

<u>Staff</u>

Mae'n bwysig fod y Cyngor yn ymwybodol o beth yw barn ei staff ac yn rhoi cyfle iddynt ddarparu adborth ar sut gyflogwr yw'r sefydliad. I'r perwyl hyn mae Holiaduron Llais Staff yn cael ei gylchredeg i sampl o 25% o staff ymhob adran yn rheolaidd. Mae'r arolwg yn gofyn

am sgôr o 1 i 5 fesul datganiad ac felly mae modd 'tracio' atebion o gylch i gylch. Bu rhaid oedi'r gwaith dros gyfnod Covid-19, ond mae bellach modd cymharu arolwg a gynhaliwyd yn 2019 â chanlyniadau 2021. Mae'r arolwg yn holi am feysydd yn gysylltiedig â'i swydd, eu gwasanaeth a hefyd y Cyngor fel sefydliad. Mae'n edrych ar faterion fel gwerthuso parhaus, cefnogaeth rheolwyr, pwysau gwaith ag adnoddau sydd ei angen er mwyn cyflawni swydd. Mae'r arolwg yn gwbl ddi-enw ac mae canlyniadau yn cael ei rannu fesul Adran efo'r Penaethiaid, fel bod cyfle iddynt ymateb i'r prif negeseuon neu unrhyw her penodol sy'n perthyn i'r Adran. Mae'r canlyniadau hefyd yn cael ei rannu â'r gweithlu gyfan drwy'r fewnrwyd, y bwletin wythnosol a hunanwasanaeth staff.

Yn ychwanegol i'r arolwg corfforaethol, mae rhai adrannau wedi ymgymryd â gwaith pellach er mwyn canfod barn staff yn rheolaidd. Mae'r Adran Cefnogaeth Gorfforaethol a'r Adran YGC wedi derbyn achrediad 'Buddsoddwyr Mewn Pobl' yn ystod y blynyddoedd diwethaf ac ym mis Hydref 2021, cafodd yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol ei ddyfarnu ar lefel Safon Aur ar gyfer yr Asesiad Iechyd a Llesiant Buddsoddwyr Mewn Pobl. Mae hefyd gwaith pellach wedi ei wneud yn fewnol gan yr Adran Amgylchedd ac Adran Oedolion er mwyn sicrhau fod staff yn cael y cyfle i ddarparu adborth neu roi mewnbwn ar faterion iechyd a llesiant.

Mae'r Cyngor yn cydnabod fod her ychwanegol wrth ymgysylltu a chyfathrebu â staff rheng flaen fel gofalwyr neu weithwyr gwastraff. Cyn cyfnod Covid-19 roedd y Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu yn cyd-weithio â Gwasanaeth Dysgu a Datblygu er mwyn cynnal 'roadshows' mewn lleoliadau fel depos Canolfannau Gwastraff, er mwyn darparu gwybodaeth i staff a rhoi cyfle iddynt ddweud eu dweud. Er bod ymdrech ddiweddar i wneud hyn yn rhithiol gyda'r Adran Cefnffyrdd, mae wedi bod yn anodd ymgysylltu wyneb yn wyneb â staff rheng flaen dros gyfnod Covid-19.

<u>Rhanddeiliaid</u>

Mae gan y Cyngor sawl rhanddeiliad a phartneriaid y mae'n gweithio â hwy yn rheolaidd. Mae parodrwydd cyrff sector gyhoeddus, gan gynnwys Cyngor Gwynedd, cynghorau unedol eraill cyfagos, yr Heddlu, Y Bwrdd Iechyd, y trydydd sector ac eraill i gydweithredu er mwyn darparu gwasanaethau cyhoeddus ar y cyd yn gallu cael effaith sylweddol, weladwy i Bobl Gwynedd.

Mae'r Cyngor yn ymgysylltu â sawl partner drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae gwaith yn digwydd er mwyn creu Cynllun Llesiant newydd, ac mae'r berthynas rhwng y sefydliadau wedi aeddfedu dros y pum mlynedd ers sefydlu'r Bwrdd yn dilyn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae perthynas y Cyngor gyda'r Trydydd Sector hefyd yn parhau i esblygu. Mae'r Grŵp Cyswllt Trydydd Sector yn fforwm i wneud y mwyaf o'r cysylltiadau allweddol er mwyn ymgysylltu â'r mudiadau sirol, ac yn sicrhau bod y berthynas honno i uchafu'r budd sy'n gallu deillio o hynny i bobl Gwynedd.

Undebau Llafur

Mae gan y Cyngor drefniadau ymgysylltu cyson a'r undebau llafur cydnabyddedig. Mae yna gyfarfod ar y cyd rhwng swyddogion adnoddau dynol, iechyd a diogelwch a swyddogion y dair undeb Unsain, GMB ac Unite yn fisol, lle mae cyfle i rannu gwybodaeth a thrafod materion cyflogaeth corfforaethol, ac unrhyw benderfyniadau corfforaethol all ddylanwadu ar weithwyr y sefydliad. Mae yna gyfarfod misol hefyd rhwng swyddog o bob undeb a'r rheolwr adnoddau dynol, pan fo cyfle i drafod materion sy'n berthnasol i'r undeb unigol yn unig. Ar ben hynny, cynhelir cyfarfod blynyddol rhwng swyddogion undeb, swyddogion y Cyngor a phwyllgor o aelodau etholedig, pan fod cyfle i drin a thrafod yr heriau lefel uchel sydd yn wynebu'r Cyngor fel cyflogwr. Gelwir y pwyllgor hwn yn Gyd-Bwyllgor Ymgynghorol Lleol.

Mae'r undebau yn gefnogol i'r trefniadau hyn ac nid ydynt wedi lleisio unrhyw bryder am ddiffygion yn ngallu'r Cyngor i rannu gwybodaeth yn hynny o beth.

Beth sy'n dda?

- Yn ystod 2021/22 cynhaliwyd gwaith ymgysylltu Ardal Ni 2035 i edrych ar flaenoriaethau trigolion y Sir ar gyfer y dyfodol gan wneud hynny mewn modd cydlynol gyda'r bwriad o osgoi dyblygu gwaith. Mae canlyniadau'r gwaith hyn wedi ei ddefnyddio i lywio blaenoriaethau i'r dyfodol mewn nifer o feysydd megis Tai, Oedolion a Priffyrdd a Bwrdeistrefol ac hefyd wedi bwydo i mewn i'r gwaith o ddatblygu Cynllun Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau ar gyfer Gwynedd a Môn.
- Trefniadau effeithiol yn eu lle er mwyn ymgysylltu hefo gwahanol garfannau.

Beth sydd angen ei wella?

Gwelliant	Cyfrifoldeb
Byddwn yn:	
• Adolygu ein trefniadau ymgysylltu er mwyn sicrhau ein bod yn derbyn mewnbwn cyson gan wahanol garfannau ar faterion perfformiad a llywodraethu.	Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu/Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor